

๗ ที่นี้ มีตำนาน

ผู้แต่ง อุทาร์ตน์

ณ ที่นี้มีตำนาน เล่ม 1
โดย จุฑารัตน์

ณ ที่นี้มีตำนาน เล่ม 1

โดย จุฑารัตน์

พิสูจน์อักษร/ออกแบบรูปเล่ม สุธิ อึ้งกิจจานุกิจ

จุฑารัตน์

Line : jutaratj13

Facebook : Jutarat Kittikongnapa

คำนำ

งานชุด ‘ณ ที่นี้มีตำนาน’ ผู้เขียนปรารถนาจะนำเรื่องราว นิทาน ตำนาน และวรรณกรรม ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองไทย ประเพณีและความเชื่อจากจีน นิทานพื้นบ้านของภาคอีสาน และภาคเหนือ ที่

เกี่ยวพันกับสถานที่ต่าง ๆ มาสู่สายตาของท่านผู้อ่าน เพื่อความบันเทิง
ผสมผสานด้วยสาระบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านที่มีโอกาสได้เยือนถึงถิ่นแห่งตำนานจริงจะได้
รับทั้งอาหารตาและอาหารใจไปพร้อม ๆ กัน

และท่านที่เป็นเจ้าของถิ่นแห่งตำนาน ซึ่งย่อมรู้จริงยิ่งกว่าผู้เขียน จะ
กรุณามีจดหมายมาพูดคุย วิจารณ์ หรือแนะนำ เพื่อเป็นการเสริมความเข้าใจ
และความรู้ต่อผู้เขียนและท่านผู้อ่านอีกหลาย ๆ ท่าน ก็จะเป็นพระคุณอย่างสูง

หวังอย่างยิ่งว่า งานชุดนี้จะสามารถสร้างความบันเทิง และเป็นสาระ
สำหรับท่านที่สนใจ รวมถึงผู้ที่กำลังจะไปเยือนยังถิ่นนั้น ๆ บ้างไม่มากก็
น้อย ...

จุฑารัตน์

หนังสือชุด ณ ที่นี้มีตำนาน มี 3 เล่ม

ณ ที่นี้มีตำนาน เล่ม 1

ณ ที่นี้มีตำนาน เล่ม 2

ณ ที่นี้มีตำนาน เล่ม 3

นางเพ็ญ

นางเพ็ญ... เป็นตำนานโบราณประจำท้องถิ่นของอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

จากหนังสือประมวลภาพประวัติศาสตร์จากบ้านเตื่อ หมาแข้งถึงจังหวัดอุดรธานี อาจารย์สุนทร พรรณรัตน์ ได้เรียบเรียงวรรณคดีพื้นบ้านอีสานเรื่องนี้ไว้ว่า...

ราวยุคทวารวดี (ประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-16)...พระเจ้าวรปิลา ผู้สืบเชื้อสายกษัตริย์จากเมืองหลวงพระบาง (ปัจจุบันเป็นเมืองหนึ่งใน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ได้นำข้าราชการบริพารจำนวนหนึ่งอพยพข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทยแล้วสร้างเมืองขึ้นใหม่ชื่อ... อินทปัตถา

(แต่หนังสือพื้นบ้านอีสานของกองโบราณคดี กรมศิลปากรกล่าวถึงที่มาของเมืองอินทปัตถานี้แตกต่างออกไป

เรื่องนี้มีอยู่ว่า.....

มีครอบครัวหนึ่งมีลูก 2 คน คนโตเป็นชายชื่อ... สกุนวงศ์ (กุนวงศ์) ส่วนคนน้องเป็นหญิงชื่อ... อินทปัตถา

ครอบครัวนี้อยู่อย่างสงบสุขดี

จนกระทั่งวันหนึ่ง.... พวกโจรยกเข้าปล้นหมู่บ้าน

ทำให้ทุกคนต้องแตกหนีกระเจิง เพื่อเอาชีวิตรอด... พ่อควาได้ลูกสาวกัหนีไปทางหนึ่ง แม่อุ้มได้ลูกชายก็หนีไปอีกทางหนึ่ง

สกุนวงศ์และแม่หนีไปอาศัยอยู่กับย่าจำสวน มีผู้คนที่หนีโจรมาอาศัยอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น... เมื่อสกุณวงศ์เติบโตขึ้นและมีฤทธิ์มาก (คงเป็นคนมีฝีมือในเชิงรบมาก) ก็ตั้งตัวเป็นเจ้าของเมืองขึ้น ณ ที่นั้น และให้ชื่อเมืองว่า.... สุวันนภูมิ (สุวรรณภูมิ)

สวณพ่อซึ่งอุ้มลูกสาวหนีไป ก็ไปอาศัยอยู่กับปู่ย่า แล้วต่อมาได้ภรรยาใหม่

และเป็นธรรมดาอยู่แล้วที่แม่ใหม่จะไม่ค่อยชอบชู้หน้าลูกเลี้ยง

นางอินทปัตถาทนอึดอัดใจไม่ไหว ก็หนีออกจากบ้านไปอยู่ในป่า และได้ปลุกข้าวขึ้นที่ทุ่งนาแห่งหนึ่ง

ข้าวที่นางอินทปัตถาปลูกมีกลิ่นหอมมาก และหอมฟุ้งไปไกลจนพวกผีต่าง ๆ อยากได้ จึงเอาของวิเศษมาแลกเปลี่ยนกับข้าวของนาง (ก็ต้องนับว่าผีพวกนี้มีมารยาทดีมาก!)

นางอินทปัตถาก็เลยได้ของวิเศษถึง 6 อย่าง คือ...เกือกแก้ว พรำแว่นตาทิพย์ จอบ เหล็กไฟ และถุงข่าม

นางจึงตั้งเมืองขึ้น ณ ที่นั้น และให้ชื่อตามชื่อของตนเองว่า... อินทปัตถา

และอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขสืบมา

ต่อมา...พรานป่าที่อาศัยอยู่ในเมืองสุวันนภูมิได้ออกล่าเนื้อจนมาถึงเมืองอินทปัตถาเห็นว่าเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์และสงบสันติดีจึงชวนเพื่อนบ้านอพยพจะเข้ามาอยู่

แต่ไม่มีใครเข้าเมืองได้ ได้แต่ออกกันอยู่ที่หน้าประตูเมือง

บังเอิญท้าวสกุณวงศ์ผ่านมาพบเข้า พอทราบเรื่องก็อาสาจะช่วยเข้าไปเปิดประตูให้

และเมื่อเจ้าเมืองหนุ่มเข้าเมืองอินทปัตถาได้ ก็ได้พบกับนางอินทปัตถา ซึ่งเป็นน้องสาวที่พลัดพรากจากกันไปนาน แต่ทั้งสองจำกันไม่ได้ จึงเกิดรักใคร่และแต่งงานกัน

ภายหลังค่อยรู้ว่าเป็นพี่น้องกัน แต่ทั้งสองก็ครองเมืองอย่างมีความสุขด้วยกันสืบไป ตราบชั่วอายุขัย

เรื่องพี่น้องแต่งงานกันนี้ มีปรากฏอยู่ในตำนานโบราณหลายเรื่อง และหลายภาษาด้วยกัน เช่น....จีน มอญ กรีก และอียิปต์ เป็นต้น

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนสมัยก่อนไม่ได้ถือห้ามการแต่งงานระหว่างเชื้อสายที่ใกล้เคียง ผิดกับปัจจุบันนี้ที่ไม่นิยมแต่งงานกันระหว่างผู้ที่มีเชื้อสายใกล้เคียง เพราะเกรงว่าลูกที่เกิดมาจะมีร่างกายหรือสมองไม่สมบูรณ์แข็งแรงเท่าที่ควร

ออกนอกเรื่องมาซะไกล ก็ขอなた่านผู้อ่านกลับเข้าเรื่องใหม่...

จะเห็นได้ว่า... ตำนานเมืองอินทปัตถาทั้ง 2 เรื่องนี้ ไม่มีความคล้ายคลึงกันสักนิดเลย แม้ว่าจะมีชื่อเมืองเหมือนกัน และอยู่ที่ภาคอีสานเหมือนกันก็ตาม)

พระเจ้าวรมิถาทรงปกครองบ้านเมืองอย่างสงบสุขตลอดมา

จนกระทั่งวันหนึ่ง... พญานาคได้แปลงร่างเป็นปลาดุกเผือกยักษ์มานอนขวางกลางลำน้ำเพ็ญ (คงสร้างความแตกตื่นแก่ชาวเมืองอินทปัตถา น่าดู!)

พระเจ้าวรมิถา จึงสั่งให้ใช้เชือกมัด แล้วล่อมให้ข้างจุดขึ้นมานบนบก

แต่ปลาดุกยักษ์ดิ้นหลุด แล้วมุดหนีหายละไปในลำน้ำเพ็ญ

หลังจากนั้นก็เกิดวาทภัย (ลมพายุ) และอุทกภัย (น้ำท่วม) ร้ายแรงสร้างความเสียหายแก่เมืองอินทปัตถา จนยากจะซ่อมแซมฟื้นฟูให้คืนดีได้

พระเจ้าวรมิถาจึงนำผู้คนอพยพไปอยู่ในภูมิประเทศที่ราบสูงซึ่งมีแม่น้ำไหลผ่าน อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีวิตของชาวเมือง แล้วสร้างเมืองขึ้นใหม่ ให้ชื่อว่า...เมืองเพ็ง

ต่อมา... พระนางจันทรา มเหสีของพระเจ้าวรมิถา ได้ให้กำเนิดพระธิดาองค์หนึ่ง ในวันเพ็ญเดือนเจ็ด พระบิดามารดาจึงทรงให้นามว่า...เจ้าหญิงเพ็ง (เพ็ง...มีความหมายเดียวกันกับคำว่า...เพ็ญ)

เจ้าหญิงเพ็งมีชีวิตที่ราบรื่นขึ้นสุขเสมอมา จากวัยเด็กเข้าสู่วัยสาวชันษาได้ 18 ปี และทรงสิริโฉมงดงามดั่งหยาดฟ้ามาดิน

อันความงามนางเพ็งเล็งเป็นเลิศ

โฉมพริ้งเพริศยามพิศจิตลุ่มหลง

เพียงไต่ยินนามน้องต้องงวยง

เฝ้าพะวงใครเห็นเป็นบุญตา

แม่นได้พบองค์จริงยิ่งอ้าอึ้ง

ต่างตะลึงในอกตกประหม่า

งามประเสริฐเลิศลักษณ์งามพักตรา

ทั่วพสุธาหาใครเปรียบเทียบพระองค์

กิตติศัพท์ความงามของเจ้าหญิงเพ็ญหรือนางเพ็ญนี้ เป็นที่โจษจันกันไปทั่ว และเลยออกไปถึงต่างบ้านต่างเมือง (ในยุคนั้น) เช่น...เมืองพะโค เมืองหนองหาน เมืองเวียงคุก เมืองบาง เมืองบ้านไผ่ (ปัจจุบันคือจังหวัดหนองคาย) เมืองโพนพิสัย เป็นต้น

บรรดาเจ้าชายจากเมืองต่าง ๆ ซึ่งหลงใหลในความงามของนางเพ็ญ... บ้างก็จัดขบวนขันหมากมาสู่ขอตามประเพณี บ้างก็มาขออ่อนน้อมยอมเป็นเมืองขึ้นโดยหวังจะเข้ามาเป็นพระราชบุตรเขยและบ้างก็ยกทัพโยธามาล้อมเมืองหมายจะชิงบังคับให้พระเจ้าวรปิธายกพระธิดาให้

ความโกลาหลวุ่นวายที่เกิดขึ้น ทำให้พระเจ้าวรปิธาลำบากพระทัยยิ่ง เพราะมีพระธิดาแค่องค์เดียว แต่มีผู้เสนอตัวขอเป็นพระราชบุตรเขยเป็นโขยง

ซึ่งเหตุการณ์แบบนี้ แสดงให้เห็นถึงความลำบากของการเกิดเป็นหญิง (ในสมัยก่อน) ได้เป็นอย่างดี... เพราะถ้าเกิดมาไม่สวยก็ไม่มีใครเขาแล แต่พอเกิดมาสวยมากหน่อย ใครต่อใครก็จะใช้กำลังอำนาจช่วงชิง โดยไม่สนใจว่าผู้หญิงจะมีความรู้สึกอย่างไร

นางเพ็ญก็เช่นกัน เห็นบรรดาเจ้าชายเจ้าเมืองที่ยกทัพมาล้อมเมืองและตั้งประจัน กระหึ้นกระหือรือจะเปิดศึกชิงนางกันอยู่รอมร่อ นางก็รู้สึกกลัดกลุ้มเป็นที่สุด

ในขณะที่พระเจ้าวรปิธายพยายามผัดผ่อน หาหนทางแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าอยู่นั้น

นางเพ็ญก็ได้ตัดสินใจ ทำบางสิ่งเพื่อปกป้องบ้านเมืองและประชาชนชาวเมืองเพ็ญ ให้ไม่ต้องประสบความหายนะจากภัยสงคราม คือ... ยอมสละชีวิตของตนเอง กระโดดลงในบ่อน้ำที่อยู่ท้ายวัง!

และก่อนจะสิ้นใจ... นางเพ็ญได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า ขอให้คนภายนอกอย่าได้มาคิดร้ายเมืองเพ็ญ ส่วนชาวเมืองจงพบแต่สันติสุข

เมื่อสิ้นนางเพ็ญแล้ว บรรดาเจ้าชายต่างเมืองก็พากันเลิกทัพกลับไปอย่างผิดหวัง

พระเจ้าวรวงศ์เธอฯ จึงสั่งให้กลบบ่อน้ำนั้น แล้วก่อเจดีย์ครอบไว้เพื่อประกาศเกียรติคุณความเสียสละของพระธิดา

(ปัจจุบันเจดีย์นี้คือ พระธาตุนางเพ็ญ ในวัดเกาะแก้ว อำเภอเพ็ญ และสันนิษฐานว่า บริเวณเกาะแก้วคือที่ตั้งวังในสมัยก่อน)

ชาวเมืองเพ็ญต่างซาบซึ้งในน้ำพระทัยของนางเพ็ญ จึงขนานนามนางว่า “เทวีสันติภาพ”

ในปีถัดมา พอถึงวันเพ็ญเดือนเจ็ด ซึ่งเป็นเวลาครบหนึ่งปีที่นางเพ็ญเสียชีวิต พระเจ้าวรวงศ์เธอฯ ก็มีสาส์นเชิญบรรดาเจ้าชายจากเมืองต่าง ๆ มาร่วมทำบุญให้แก่นาง

บรรดาเจ้าชายที่เคยหมายปองนางเพ็ญ ก็นำกองเกวียนช้างม้าไพร่พล นำบั้งไฟหมื่นบั้งไฟแสนมาช่วยงานเป็นเวลา 7 วัน 7 คืน

ซึ่งยังคงปรากฏหลักฐานต่าง ๆ ให้เห็นตราบเท่าทุกวันนี้

และเมืองเพ็ญก็คืออำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน

ทั้งหมดนี้คือ... เรื่องราวของนางเพ็ญ เทวีสันติภาพ จากวรรณคดีพื้นบ้านภาคอีสาน!

อุสา - บารส

อุสา - บารส เป็นวรรณคดีพื้นบ้านซึ่งเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะทางภาคอีสานและดินแดนล้านนาไทย

โดยทางดินแดนล้านนาไทย วรรณกรรมเรื่อง “อุสา-บารส” เป็นวรรณกรรมที่มีอายุเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากือนา (กษัตริย์ราชวงศ์มังราย ที่ปกครองเมืองเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 1910 - 1931) สันนิษฐานว่า... เดิมเป็นเรื่องราวในชาดกมาก่อน แล้วจึงนำมาแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลงในสมัยพระเจ้ากือนา

เนื้อเรื่องของ “อุสา – บารส” ในฉบับภาษาล้านนาไทยนี้มีเค้าโครงเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่อง “อุณรุท” มาก

แต่เรื่อง “อุสา – บารส” ฉบับวรรณกรรมอีสานนั้น เป็นตำนานพื้นบ้านประจำอำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเริ่มต้น เรื่องว่า...

นางอุสา... แต่เดิมเป็นนางฟ้าอยู่บนสวรรค์ เพราะทำผิด (ไม่ได้บอกว่าทำผิดเรื่องอะไร) จึงต้องจุติลงมาเกิดในโลกมนุษย์

แต่นางไม่ได้มาเกิดอย่างคนธรรมดาทั่วไป หาก...

เกิดกลางโกมุต

บุษบงเบ่งบาน กลางชลธาร ใกล้อาศรมศาลา

องค์ท่านดาบส เชี่ยวเวทกล้ำพรต ...

(คำร้อยกรองจาก หนังสือ อุสา - บารส ประพันธ์โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ฤดีมน ปรีดีสนิท)

เมื่อมีนางฟ้าจุติลงมาเกิดในดอกบัว ที่สระใกล้อาศรมพระฤๅษีจันทา พระฤๅษีก็เกิดเมตตา นำนางมาเลี้ยงดูไว้เป็นอย่างดี

อยู่มาวันหนึ่ง... พระยากรุงพาน เจ้าเมืองกรุงพาน (สันนิษฐานว่า เมืองกรุงพาน ตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาภูพาน อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี) และมเหสี ได้เสด็จมานมัสการพระฤๅษีจันทา แล้วเห็นนางอุสาเข้า เกิดรู้สึกพอ